

Neprespíš otca svojho, matku svoju...

68, poobede

Vchodové dvere prežili niekoľko páčení. Škaredé, ako všetky v tomto vchode, aj v tých naokolo. Štvorposchodové domy odolávali ilúzii rodinného sídliska. Spoločný dvor s prašiakom, smetiakom a lavičkou zatavenou v popraskanom vzdúvajúcim sa betóne, preplnený skládkou stavebného materiálu, ktorý sa už na stavbu nehodil, prerastala burina dotovaná šťankami. To, čo tu však páchlo, bol blízky Elektrokarbon. A možno stanica.

Vylúpol z koženej brašne s vyťahaným lesklým uchom kľúče a nerozpakoval sa štrngotať. Bolo päť popoludní. Dnu smrdela kapustnica. Už dva dni. A bude aj tretí. Nemal ju rád, odkedy mu rozprávala, ako vracala cestou zo zábavy po celom svokrinom dvore. Od bráničky až ku vchodu. Psi do rána požrali zvratky. Dívala sa na nich mdlo a súcitne, s nosom zmrašteným hnusom. Tak skoro nechcela rodiť. Sedemnásťročná vlásenkárka. Naplo ju zas. Vlasy v krku sú aj na predstavu prisilné.

Teraz spala po doobednej. Občas si takto zdriemla, keď mala navarené. Vždy si zdriemla, ak nebol doma.

- Čo tu vy dve spíte? Vonku začala vojna. - dodrňal so spáľňovými dverami.

Nadvihla sa z vankúša, natupírované vlasy mala z jednej strany pričapené o hlavu. Vystreľovali dupkom dohora k modrosivému Ježišovi s rukami zopätými na kolene. Prižmúrenými očami s úsmevom viac-menej schematickým sa díval, ako ide stádo ovečiek dolu kopcom. Rozžmurkala sa.

- Čo blázníš! - natočila hlavu k pootvorenému balkónu, ale odtiaľ šlo len ticho. Ozaj ticho. Ani detísk vonku nebolo. Že by bola prispala a je už čas večerí?

- Hybajte sa kuknúť na hlavnú, k pumpe. Tankov je tam habadej. -

Teraz dvihla hlavu z vankúša aj Elena. Lahla si po obede k mame, keď prišla z Blavy, zo Slovnaftu, vlakom.

- V Bratiske nič nebolo. - zatriasla krátkymi doprefarbovanými vlasmi.

V Bratiske predsa všetko majú, všetko vedia. O vojne nikto nič.

Mama kývla rukou, akoby zaháňala muchu, poškrabala sa cez dieru v zástere na ovisnutom bruchu, našuchorila priláhanuté vlasy a otočila sa, že vstane. Našmátrala papuče. Po druhú sa musela zohnúť pod posteľ. Mala by povymetať prach. Strašné, čo sa ho tu nakopí za týždeň.

- Jedol si? - vyzívla štandardnú otázku a odšuchtala do kuchyne.

Stál v okne a nič nevidel. Pred domom rástli brezy. Za tie roky porástli i prerástli. Počúval hukot motorov. Tanky hučia strašne. Možno čakal krik, ale bolo ticho.

Nevydržali. Vidiac starú Machnáčku obzerajúc sa, či ju nikto nevidí, opatrne kráčať ťarbavými krokmi k benzínke, pozreli po sebe a vykročili tiež. Skrz brezy nikto nevidí.

Ľudia pozdĺž cesty stáli a mračili sa. Ľudia na tankoch tiež. Ktosi dvíhol ruku a zaťal ju do päste. Ktosi ďalší po ňom a potom skoro všetci. Čudné gesto, pomyslela si Elena, ale držala svoju päst' pri otcovej. Mama si hriala ruky pod pazuchami, aj keď bolo leto. Nerobilo jej dobre, keď ju po šichte v kaderníctve zobudili hurtom. Vytiahla ich však splašene, keď na

Elenu s malou vytrčenou päšťou vystengrovaný vojak namieril zbraň a vystrielal zásobník rusky znejúcich nadávok. Stiahla si ju za chrbát a vypla prsia.

Ktosi z tankov sa pýtal na kasárne. Vraj. Päste sa rozmrvili a spoločne ukázali smer.

Okolo druhej po polnoci sa tanky vracali cez mesto správnym smerom. Nikde nebolo živej duše, každý sa škodoradostne tešil, ako ich oklamali.

Elena sa tomu dodnes teší. Len si nevie spomenúť, ako sa volala tá krčma obrastená brezami oproti benzínke, kde vtedy nikto nešiel. Vedeli o vracaní.

Topoľ.

68, v noci

Bicykle hrmotali po mačacích hlavách. Tmavosivé kamenné kocky hradskej ukotvené v špinavej ubitej šutoline však prezrádzali každého. Štvalo ich to, lebo mama povedala, aby šli nenápadne. Nevydalo. Ani tma nechcela spolupracovať. Pouličného svetla bolo ešte málo, pri krajnici dva provizórne funkčné kandelábre s ovisnutými káblami. Fúzy noci. Cestu prekopávali, kopy kociek sa množili po jarkoch z oboch strán. Neskôr budú možno asfaltovať. Čierny povrch sa bude v každom lete topiť a nasávať dezény škodoviek a lád. Bude ladit' s gumami a bude to škoda. Dnes sa cesta ešte ako-tak vlní, potom pôjde už len stroho. Rovno.

Kasárne vysvecovali do pokročilej noci. Dnes viac.

Elena sa skrčila viac ku kormanu. Eliminujúc samú seba učinila zadosť tajnej misii.

S námahou zatlačala šľapy do pedálov, z ktorých zostala len tyčka, nezvyknutá na mamin starý veľký Pionier. Bol jej priveľký, ale mal košík.

- Všetky rajčiny poberte! Všetko červené. Všetko... A aj tie zelené, na parapete dôjdu. - prikazovala šeptom, kým svoj stroj odomykala a vytlačala z kočikárne.

- Jožko, jazdi opatrne a buď nápomocný. - smrkla smerom k vytiahnutému chlapčiskovi.

Prekrútil koleso aj očami. Papuľovať sa neodvážil. Videl to kedy svet kradnúť tajne z vlastnej záhradky sprostú zeleninu?! Po polnoci?!

V svetri mu bolo teplo. Viac, ako keď ho otec odúčal fajčiť.

- Sadni si. Sadni, Jožo, si už chlap! Už si mal trinásť! Pod', zapálime si. Spolu! Spolu veru, ako chlapi! Len ber, viem, že si už skúšal. Teraz ťahaj! Len ťahaj, Jožko. Ešte jednu dáme. S otcom by si si nedal?!...Davaj! Davaj! -

Vyfajčil pol škatuľky, dlho vracal. Mama otca hrešila. Dlho. Otec sa tváril bohorovne.

- Nebude mi fajčiť za chrptom, lagan! Šak ja ho to odnaučím! Už mal dosť...ešte raz skúsi! -

Neskúsil. Už tretí deň mu je zle. Obzrel sa, kde sestra zaostáva. Bola smiešna. Ohnutá, s hrbom identického svetra. Celá rodina mala svetre. Úzke a hnusne šedivé. Aj pichali.

Záhradky pri kasárenskom múre spali. Aj oni dvaja by spali, ale mama ich vydurila.

- Všetko tam pozbierajte! Neverím im. Poberú nám to. Vojaci sú už takí. Domáci si nedovolia. Tímto na tankoch neverím. Nič tam nenechajte! Šak ja im dám! Moja je to úroda. Červených už minule bolo dosť... - prízvukovala nešťastná, koľko škody to bude.

Nedozrejú. Už nikdy nedozrejú, tak, ako by mali...

68, doobeda

V meste parkovali tanky. Na ulicu za poštou sa ich zmestilo šesť. Vojaci v nich striehli na každý odhodený špak. Maďarov poznala podľa fúzov, Rumuni boli tmaví. Rusov skoro nebolo. Mali nadradené úlohy asi v kasárňach.

Jožovi niečo zavrávalo v hlave. Nepýtala sa a nasledovala ho domov. Namazali krajce chleba masťou a vzali zrelé rajčiny uskladnené po parapete. Tie najčervenšie. Vybral z kredenca poloprázdny skrkvany balíček cigariet.

- Sú mamine, dovolila by. -

Ospravedlnil sa vopred a nasúkal ich do zadného vrečka. Otcove by si nedovolil. Už nedovolil.

S chlebami na tácke dlaní napochodovali na námestie.

Na rohu, na schodoch pred kaderníctvom postávali v hustom dyme kaderničky. Mama tiež. Mlčky im odobrila veľké chleby. Aj najčervenšie z rajčín.

Cigarety ich potešili viac. Jednu si podávali po jedinom šluku solidárne z ruky do ruky, z tanku na tank. Starý zarastený chlapík smutne žul masťný chleba.

- Nu ai ceapă? Ceapa, ceapa... - skúšal niečo povedať.

Elena bezradne pozrela na brata.

Starý si ukázal na oči. Ukazovákmi písal čiary od kútikov očí dolu tvárou, v prázdnej dlani naznačil čosi guľaté, do čoho sa hryzie.

- Ceapa...-

Až po chvíli pochopila, že chce cibuľu.

Plakal aj bez nej...